

EMELT SZINT

Javítási-értékelési útmutató

A javítási-értékelési útmutató tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!

A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK ÉRTÉKELÉSÉNEK ÁLTALÁNOS ELVEI

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik. A lehetséges tartalmi elemekben megfogalmazott szakszerűség nem kritériuma a maximális pontszámnak.
2. A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldás értékelendő.
3. A javítási-értékelési útmutató közli a műértelmező szövegalkotás, valamint a reflektáló szövegalkotás feladatokra adható pontok teljesítménytartományait.
4. Az értékelő az adott feladatmegoldást az egyes értékelési szempontokon belül abba a teljesítménytartományba sorolja be, amely kritériumainak az a leginkább megfelel. A teljesítménytartományokon belül – a megfelelés mértékének, arányának megfelelően – az értékelő dönt az elért pontszámról. Az elvárt terjedelemtől való eltérés pontvesztéssel jár, ide értve az alacsonyabb vagy a jelentősen magasabb szószámú kidolgozást.
5. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a tartalmi, a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat, valamint a feladatkiírás szempontjából releváns helyes válaszelemeket. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
6. Ha a vizsgázó nem a feladatban kitűzött témát dolgozza ki, vagy egyáltalán nem oldotta meg a szövegalkotási feladatot, a szövegalkotási feladatra adható pontszáma minden értékelési szempont esetében 0 pont.

REFLEKTÁLÓ SZÖVEGALKOTÁS

REFLEKTÁLÓ SZÖVEGALKOTÁS 20 pont	
Tárgyi tudás, általános tájékozottság; problémaérzékenység, gondolatgazdagság; gondolatmenet, szövegfelépítés; nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) szerint.	
Tartalom	
5-4 pont	releváns, tárgyyszerű választ ad a feladat valamennyi szempontjára, bizonyítja tájékozottságát, kritikai gondolkodását, alkalmazza tárgyi tudását
3-2 pont	a feladatmegoldásban részleges válaszok; hiányos tájékozottság, esetleges tárgyi tévedés/ek
1-0 pont	erősen hiányos megoldás, kitér az adott szempontok elől; tájékozatlanság, félreértések
Problémaérzékenység	
5-4 pont	problémamegoldó gondolkodás, meggyőző, kifejtett állítások, következtetések; gondolati érettség, nyitottság, gondolatgazdagság, ítélőképesség érvényesülése
3-2 pont	helyenként kifejtetlen, megalapozatlan állítások; kevésbé releváns, közhelyes gondolatok
1-0 pont	érzéketlenség a problémára; irreleváns megállapítások, félreértések, felületos megközelítés
Gondolatmenet	
5-4 pont	relevánsan felépített gondolatmenet; arányos tagolású szerkezet: bekezdések, felvezetés, kifejtés, lezárás; elvárt terjedelem: 150-450 szó
3-2 pont	meggyőző gondolatmenetre törekvés; aránytalan, erőltetett és/vagy hiányzó szerkezeti egységek (bekezdések, felvezetés, kifejtés, lezárás); elvárt terjedelem: 150-450 szó
1-0 pont	bizonytalan, azonosíthatatlan gondolatmenet; kirívó szövegtagolási hibák, hiányok; elvárt alatti terjedelem
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	
5-4 pont	megfelelő nyelvi regiszter; választékos, gördülékeny megfogalmazás, kifejező mondszerkesztés; gazdag, pontosan alkalmazott, az értelmezési szempontoknak megfelelő szókincs; kiváló nyelvhelyesség
3-2 pont	választékosságra törekvés; néhol töredékes előadásmód, mondszerkesztési, szókincsbeli pontatlanságok, bizonytalanság a nyelvi regiszterben; néhány nyelvhelyességi hiba
1-0 pont	igénytelen, dagályos nyelvhasználat; stilisztikai hibák, szegényes, pongyola mondszerkesztés, szókincs; értelemzavaró megfogalmazások (nyelvhelyességi hibák)

REFLEKTÁLÓ SZÖVEGALKOTÁS

A személyiség integritásának védelme, a magánélet intimitásának őrzése már a XX. század emberének – és irodalmi alkotásainak is – egyik központi problémája volt. Az új évezred új kihívásokkal szembesít. Reflektáljon az alábbi megállapításra! Az új nyilvánosság hozott-e változást abban, ahogyan a saját és mások magánéletének védelméhez viszonyulunk? Érvei közt legalább két irodalmi, művészeti, kultúrtörténeti utalás is szerepeljen!

A múlt héten közölték, hogy ellopták a Yahoo 500 millió felhasználójának adatait. Volt feltörés a Google-nál, a The New York Timesnál, a CIA egykori főnökénél, de még a nemzetközi doppingellenes ügynökségnél is.

De mindez semmi a legújabb trendhez képest, amikor magánlevelezések kerülnek célkeresztbe. Megtanulhatja mindenki, hogy nem létezik privát e-mail, sms. A hackereknek, legyenek amerikai gimnazisták vagy orosz profik, nem nagy ügy a technikailag kevésbé védett üzeneteket figyelni, s alkalomadtán lecsapni rájuk. „Megelőzőm a koromat, mert nem telefonálok, nem írok e-mailt” – mondta minap egy szenátor. Ez volna a jövő?

Forrás: Balla Eszter: *Hackernek áll a világ*. Heti Válasz, 2016. szeptember 29. 66.

A Tartalom és a Problémaérzékenység szempont szerint akkor helyezhető a dolgozat a legmagasabb kategóriába, ha a vizsgázó érdemben állást foglal a feladatban feltett kérdésről, reflektál a feladatban és az idézetben foglalt kijelentésekre, valamint érvelését legalább két hivatkozással hitelesíti.

A javítási-értékelési útmutató lehetséges tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!

Lehetséges tartalmi elemek (címszavakban), a feladat kiírásának szempontjai szerint:

A feladatkijelölés utal a múlt század és az új évezred fenyegetettség-érzetének lehetséges különbségeire:

- a Nyugat-nemzedékek, elsősorban Kosztolányi még a szervezettség világának, a bürokráciának az egyént számokká egyszerűsítő törekvése ellen emelnek szót – pl. Kosztolányi: *Beírtak engem mindenféle Könyvbe...* („Nem az enyém a kezem, a lábam / és a fejem, az is csak egy adat”)
- József Attila a totalitárius rendszer és a polgári államgépezet törekvését együtt látatja – pl. *Levegőt!* („Szivünk mig vágyat érlel, / nem kartoték-adat”)
- George Orwell víziója, az 1984 a totalitárius diktatúrák természetrajzát adja, a személyiség teljes, magánéletbeli alávetettségét is egy központi akaratnak
- Orwell jelképeessé vált Big Brothere (Nagy Testvére) mára valóságshow-k hívószava lett

- a változás lényege, hogy az állam mellett például a világhálót működtető cégek, egyéni vállalkozások is hozzáférhetnek az állampolgár személyes megnyilvánulásaihoz

- a közéleti-politikai átláthatóság és nyilvánosság jogos állampolgári igénye kiterjed, kiterjedhet a magánszférára is

- a fölvetett kérdés eszköz és cél, elv-lehetőség és gyakorlat általános bölcséleti-etikai kérdését is fölveti
- a magánszféra jogi és erkölcsi védelme utal arra az igényre is, hogy az ember maga befolyásolhassa az életéről, testéről, egészségéről, gondolatairól szóló információkat, és mindezekhez való külső hozzáférést
- a magánélet lehetséges veszélyeztetettsége az új technikai eszközök révén fölveti az egyén lehetséges felelősségét is, a felelősségteljes és morális szempontokat is figyelembe vevő eszközhasználatot
- a magántitkok „feltöréséhez” nem kell magánlaksértést elkövetni, hiszen anélkül is megtudhatók adatok a személy tevékenységeiről (pl. merre járt, mit vásárolt, hol szállt meg)
- magánéletünkről (akarva-akaratlan) mindenütt árulkodó nyomot hagyunk hátra pl. az ún. 'naiv' internethasználat révén
- a jogszabályok (a személyhez fűződő jogok) is képviselik, a törvények is nevesítik a magánélet értékét, a személyhez fűződő jogokat (pl. az önrendelkezés joga, a személyes szabadság, a személyes adatok, az emberi méltóság, a jó hírnév védelme, az illetéktelen beavatkozás tilalma, jog a háborítatlansághoz)
- a kortárs világirodalomban a jelentősebb alkotások közül pl. Jonathan Franzen *Tisztaság*, illetve Dave Eggers *A Kör* című regénye érinti, foglalkozik a személyiség fenyegetettségét jelentő / jelenthető új kihívásokkal; lehetséges példák a filmművészetből pl. *Magánbeszélgetés* (F.F. Coppola, 1974), *A közösségi háló* (D. Fincher, 2010)